

**Visste du att det varje år
saknas elever som inte
återvänder till skolan
efter loven?**

**Tillsammans säger vi stopp
– och ger hopp.**

Stödmaterial till vuxna som möter barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning

Barn får inte gifta sig. Varken i Sverige eller genom att tas med utomlands. Det spelar ingen roll om barnet själv vill bli gift.

Många barn och unga i Sverige som lever i en hederskontext är kontrollerade av familjen, släkten eller både och. Det gäller även barn och unga med någon form av intellektuell funktionsnedsättning. De är särskilt sårbara i en hederskontext. De riskerar därför i högre grad att drabbas av hedersrelaterat våld och förtryck. Till exempel riskerar de att bli bortgifta utan att förstå vad det egentligen innebär. Det är inte ovanligt att de lockas med fina kläder, presenter, smycken, tårta och fest.

Barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning kan ha svårare att veta vilka rättigheter de har. De är också starkt beroende av familjen. De förstår inte alltid att de är utsatta för något som är dåligt. De kan också ha svårt att sätta ord på hur de har det.

Du som vuxen som möter de här barnen har en viktig uppgift.

- Visa att du finns där för att lyssna och hjälpa.
- Använd det här materialet för att prata med de barn och de unga du möter.
- Visa bilderna och förklara med enkla och konkreta ord.
- Var lyhörd och svara ärligt på frågor.
- Ställ följdfrågor och lyssna på barnets eller den ungas berättelse.
- Tala om för barnet eller den unga att det finns hjälp att få.
- Ta själv reda på mer om hedersrelaterat våld och förtryck och hur det kan drabba barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning.
- Undersök vilken hjälp som finns att få i din närmaste omgivning. Hjälp barnet eller den unga att få kontakt med hjälp- och stödverksamheter.

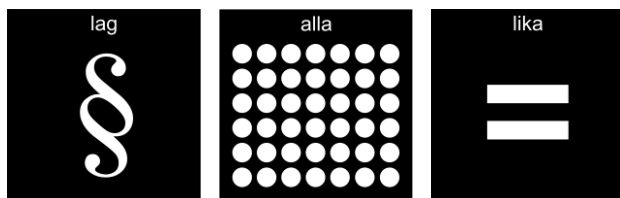
Är du orolig för någon i din närhet? Gör så här:

- Prata med barnet eller ungdomen som du är orolig för. Ställ frågor om hur personen har det hemma, vad som ska hända på skollovet eller vad barnet tror att familjen ska göra på en planerad utlandsresa. Det är inte alltid klart för den unge själv att hen kommer att bli bortgift. Det kanske talas om bröllop i familjen men inte om vem som ska gifta sig.
- Anmäl till socialtjänsten om du känner oro för någon under 18 år.
- Om barnet eller den unga är utsatt för ett brott, anmäl till polisen. Det kan du göra även om du anmält oro för ett barn till socialtjänsten.
- Agera snabbt om du misstänker att ett barn ska föras ut ur landet och informera socialtjänsten så att barnet kan få skydd genom ett utreseförbud.
- Larma polisen om du misstänker att personen är utsatt för brott. Oftast är personer med intellektuell funktionsnedsättning starkt beroende av att tredje part gör en anmälan, eftersom den egna förmågan att göra det kan brista.
- Läs mer på hedersfortryck.se och i vägledningen för yrkesverksamma som finns publicerad där.
- Om du har frågor eller behöver råd kan du alltid ringa stödtelefonen för yrkesverksamma på 010-223 57 60.

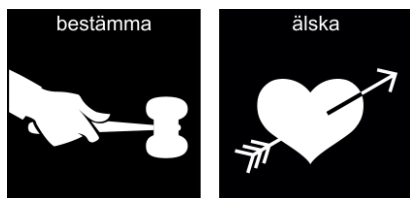
Stödmaterial utgår från Gömd och glömd, en rapport av TRIS (Tjejers rätt i samhället) och Ingen ska bli gömd och glömd - en lättläst bok om hedersrelaterat våld och förtryck och intellektuell funktionsnedsättning.

Boken och rapporten finns på tris.se/publikationer.

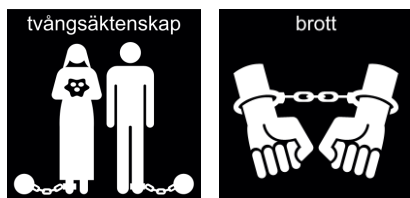
På de följande sidorna hittar du exempel på bilder och texter du kan använda för att prata med barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning om några av de här frågorna.

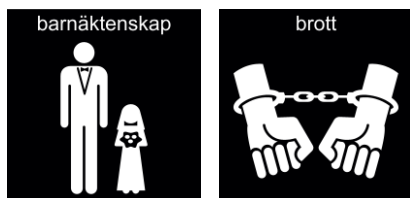
Alla människor har rättigheter att leva ett liv fritt från våld.
Ingen får skada, tvinga eller lura någon.
Det gäller både barn och vuxna.
Lagarna i Sverige skyddar de här rättigheterna.
Lagarna gäller alla människor.
Alla människor skyddas av lagen.
Det är förbjudet att bryta mot lagen.
Det gäller även föräldrar och släktingar.

Alla har rätt att bli kära i vem de vill.
Alla vuxna har rätt att själva bestämma om de vill gifta sig.
Ingen under 18 år får gifta sig.
Inte ens om du själv vill.
Ingen får tvinga dig att gifta dig.
Inte ens dina föräldrar eller någon släkting får bestämma att du ska gifta dig.

I Sverige är det olagligt att tvinga någon att gifta sig.
Brottet kallas äktenskaps-tvång.
I Sverige finns det lagar som skyddar dig
från att bli tvingad att gifta dig.
Det är olagligt att föra någon utomlands
för att få den personen att gifta sig mot sin vilja.

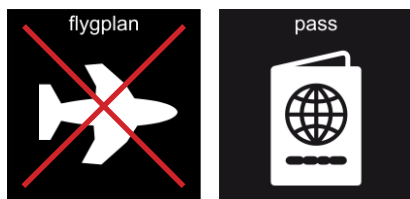
Barn får inte gifta sig.
Det är förbjudet i Sverige.
Brottet kallas barnäktenskaps-brott.
Alla som är under 18 år är barn.
Ingen som är under 18 år får gifta sig i Sverige.
Det spelar ingen roll om du själv vill gifta dig.
Det är inte tillåtet så länge du är ett barn.
Det är olagligt att ta med ett barn till ett annat land
för att barnet ska gifta sig där.
Det är olagligt att gifta sig med ett barn.
Det är inte tillåtet att planera att barn gifter sig.

Det är förbjudet att hota någon så att den ska gifta sig.
Det är olagligt.
Även om det är din familj som hotar dig.

Ingen får lura dig att gifta dig.
Det är förbjudet.

Ingen får ta med dig utomlands för att du ska gifta dig där.
En sådan resa kan stoppas av ett förbud.

Det kallas utrese-förbud.

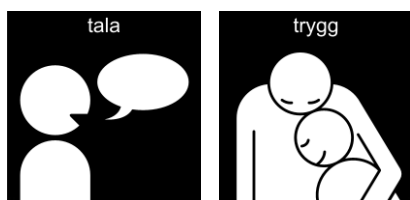
Du får enligt förbudet inte resa utomlands.

Om du tror att du kommer att bli gift medan du är barn
kan du få hjälp.

Du kan få hjälp även efter att du har fyllt 18 år.

Det spelar ingen roll hur gammal du är.

Ingen får någonsin tvinga dig att gifta dig.

Är du orolig för att någon ska tvinga dig
att gifta dig mot din egen vilja
kan du få hjälp.

Du kan prata med en vän som du litar på.

Du kan prata med personalen på din skola
eller på din dagliga verksamhet.

Du kan vända dig till polisen
eller till kommunens socialtjänst.

Jag finns här för att lyssna på dig och hjälpa dig.

Jag tror på det du säger.

Jag kan hjälpa dig att få hjälp av polisen
eller kommunens socialtjänst.

Varningstecken att ta på allvar.

Det är inte alltid lätt att se om någon är utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck, men här är några tecken att vara uppmärksam på:

- Får inte vara med på alla skol- och fritidsaktiviteter.
- Får inte ha vänner som inte är godkända av familjen.
- Får mobil, dator och sociala medier kontrollerade.
- Får inte ha pojkvän/flickvän/partner.
- Pratar om att resa utomlands till släktingar för att gå på en stor fest. Var observant och ställ frågor om resan och festen för att skapa dig en god bild av sammanhanget.

Vill du veta mer?

På [hedersförtryck.se](https://hedersfortryck.se) hittar du mer information om hur du skyddar barn och unga. Har du fler frågor, ring nationella stödtelefonen: 010-223 57 60, måndag–fredag, 09:00–16:00.

**NATIONELLA
KOMPETENSTEAMET**
LÄNSSTYRELSEN ÖSTERGÖTLAND

Brottsoffermyndigheten